

Násilie páchané na senioroch – čí je to problém ?

Mária Filipová, Mestský úrad Banská Bystrica, Bratislava,
apríl 2013

Starnutie populácie

► **Negatívne javy, ktoré sprevádzajú starnutie obyvateľstva:**

- ❑ Feminizácia staroby
- ❑ Oslabenie rodinných vzťahov
- ❑ Zhoršenie ekonomickej situácie
- ❑ Osamelosť starších
- ❑ Zvýšené riziko straty sebestačnosti
- ❑ Apatia a nezáujem presadzovať svoje potreby a riešenie vlastných problémov
- ❑ **Zanedbávanie, týranie a zneužívanie hlavne nesebestačných jedincov**

Charakteristika zanedbávania, zneužívania a týrania seniorov

- ▶ Zanedbávanie , zneužívanie a týranie seniorov je veľmi rafinované, má výrazný sociálny charakter a spôsobuje nepredstaviteľnú duševnú bolesť, s ktorou starý človek často odchádza z tohto sveta.
- ▶ Zanedbávanie a týranie seniorov sa prevažne vyskytuje ako jeden z prejavov domáceho násilia vnútri rodín. Vystavení sú mu predovšetkým slabší, závislí a znevýhodnení seniori.
- ▶ K prehľbovaniu daného problému prispieva i súčasná spoločnosť, ktorá mnohé prejavy zanedbávania prehliada ako „bežné problémy v rodine“.

Formy zanedbávania, zneužívania a týrania seniorov

- ▶ Najčastejšie sa zanedbávanie starých ľudí odohráva v domácom prostredí a páchatelmi sú zväčša najbližší príbuzní – partner alebo dospelé deti.
- ▶ Najčastejšie formy zanedbávania, zneužívania a týrania seniorov sú:
- ▶ Telesné týranie
- ▶ Citové a psychické týranie
- ▶ Finančné a materiálne zneužívanie
- ▶ Systémové týranie (druhotné ponižovanie)

Citové a psychické týranie / 1

- ▶ Je jednou z najčastejších a ťažko dokázateľných foriem násilia.

- ▶ Prípad pána Mrkvičku:

Pán M. bol umiestnený v zariadení pre seniorov cca 1 rok. Zomrel v roku 2011 vo veku 90 rokov. Celý život pracoval ako podnikový právnik. Bol ženatý a mal 2 deti. Pred nástupom do ZpS býval s manželkou v spoločnej domácnosti v 2 i. byte, ktorý mali v OV. Pre svoju mierumilovnú a prispôsobivú povahu bol často obeťou domáceho násilia z manželkinej strany. Veľakrát chcel od nej odísť, pretože ho psychicky týrala a verbálne napádala. Nakoniec sa rozhodol nastúpiť do ZpS. Sociálne šetrenie bolo vykonané mimo domácnosti manželov, keďže sa pán M. bál, aby sa o tejto skutočnosti nedozvedela jeho manželka, pretože by sa na neho veľmi nahnevala a nadávala mu. Keď už mal do zariadenia nastúpiť, niekoľkokrát prišiel požiadať o odklad nástupu o pár mesiacov, pretože jeho manželka utrpela úraz a bola v tom čase odkázaná na jeho pomoc. On jej nedokázal túto pomoc odmietnuť vzhľadom na spoločne prežité roky a spoločné deti, ktoré vychovali.

Citové a psychické týranie/2

Manželia M. mali 2 deti, ktoré žijú vo vzdialených mestách a rodičov navštevovali skôr príležitostne, ale denne boli v telefonickom kontakte. Dokonca aj po nástupe do zariadenia mu na izbu dali zaviesť pevnú telefónnu linku, aby mohli častejšie komunikovať.

Pán M. nastúpil do ZpS v novembri 2010. Na začiatku pobytu sa adaptoval veľmi pomaly. Často býval hospitalizovaný a po návrate ostal psychiatrický pacient. Jeho stav sa postupne zhoršoval najmä po psychickej stránke. V novembri 2011 zomrel. Rok po jeho smrti bola do ZpS prijatá aj jeho manželka, ktorá tam žije dodnes.

Finančné a materiálne zneužívanie

- ▶ Finančné a materiálne zneužívanie je v starobe častý jav. Ide o vynucovanie peňazí, či zmenu závetu, o prevody majetku, o obmedzovanie vlastníckych a užívateľských práv.

Prípad pani Jablčkovej:

Pani J. má 77 rokov. Má 3 deti. Dcéra s matkou nekomunikuje a ani nie sú v žiadnom kontakte. Druhá dcéra je bezdomovkyňa a jej pobyt nie je známy. V minulosti žila pani J. v spoločnej domácnosti so synom 22 rokov, ktorý jej pomáhal a staral sa o ňu. Ten však v roku 2009 náhle zomrel. Keď syn byt zrekonštruoval, matka mu byt darovala s presvedčením, že v byte bude mať doživotné právo užívania. Keďže syn bol rozvedený a mal z manželstva 2 synov, po jeho smrti získali byt jeho synovia Tadeáš a Barnabáš. T. je vo výkone trestu a B. je nezamestnaný. Bývalá manželka a synovia sa po smrti otca dožadovali uvoľnenia bytu pani J. z dôvodu predaja. Často sa voči nej správali agresívne, vyvíjali na ňu nátlak, aby sa čím skôr odsťahovala a obmedzovali jej voľný pohyb.

Pani J. si podala žiadosť o umiestnenie v ZpS v januári 2011, stupeň odkázanosti mala stanovený II. Daná situácia si vyžadovala okamžité riešenie, pani J. bola prijatá ako naliehavý prípad mimo poradia v evidencii žiadateľov, keďže v čase nástupu sa nachádzala na 48. mieste. Pani J. trpí viacerými závažnými ochoreniami, avšak od nástupu sa jej výrazne zlepšil psychický stav, nakoľko už nemusela znášať psychický nátlak zo strany svojich blízkych príbuzných.

Komu prislúcha riešiť problém týrania a zanedbávania seniorov? / 1

- ▶ Monitorovanie a diagnostika týrania a zanedbávania seniorov je nedostatočná a podceňovaná. Lekári sú menej aktívni a identifikujú menej prípadov ako sociálni pracovníci a iní odborníci. Jedným z dôvodov je netradičnosť chápania tohto javu ako medicínskeho problému.
- ▶ Iným dôvodom je nechúť zaplietť sa do chýlostivých záležitostí, sporných obviňovaní a následných úradných jednaní. Objektívny nález je veľmi dôležitý aj preto, že poruchy pamäte môžu výrazne ovplyvniť údaje. Často sa stáva, že skutočné obete týrania popierajú, disimilujú, boja sa alebo hanbia sa priznať skutočnosť.

Komu prislúcha riešiť problém týrania a zanedbávania seniorov?/2

- ▶ Väčšina postupov proti domácemu násiliu, ktoré garantuje štát sú vyladené na násilie medzi cudzími ľuďmi. Domáce násilie sa odohráva však medzi blízkymi ľuďmi. Páchateľ a obeť sú citovo, sociálne aj ekonomicky vzájomne závislé , blízke osoby.

Komu prislúcha riešiť problém týrania a zanedbávania seniorov? /3

- Pri riešení zneužívania a týrania seniora je najvhodnejší **multidisciplinárny postup** viacerých odborníkov z oblasti zdravotníctva, sociálnej starostlivosti, polície, súdov. Z dlhodobého hľadiska je rozhodujúce sociálne poradenstvo.

Intervencie proti domácejmu násiliu/ 1

- ▶ Domáce násilie sa odohráva tzv. „za zavretými dverami“. Vysoká latencia prispieva k náročnosti riešenia tohto javu. Dôležitá je pomoc odborníkov z radov psychiatrov, poradcov, psychológov, ...
- ▶ Správne rozpoznanie príčin násilia je východiskovým bodom pre zvolenie vhodného opatrenia k možnému predchádzaniu násilia v rodinách. Riešenie domáceho násilia v počiatočných štádiách je využitie kombinácie trestnoprávných prostriedkov a opatrení sociálnej povahy.

Intervencie proti domácejmu násiliu/2

Prevencia

- ▶ **Primárna** – veľký význam majú osvetové a mediálne akcie, výuka o danej problematike na školách, odsudzovanie násilných prejavov
- ▶ **Sekundárna** – je založená na nutnosti dosiahnuť zcitlivenie a pochopenie orgánov činných v trestnom konaní, vytvoriť systém mimoprávných a právnych pomáhajúcich inštitúcií, tiež práca s poškodenými a s násilnými jedincami
- ▶ **Terciálna** – je podstatou toho, aby sa násilné chovanie v rodinných a partnerských kruhoch neopakovalo.

Účasť verejnosti na ochrane seniorov

- ▶ Systém výchovy detí a mládeže – je nevyhnutné zdôrazňovať pohľad na starobu ako na prirodzený proces, zdôrazňovať nezastupiteľnú rolu starších ľudí v rodine.
- ▶ Dôležité je tiež aktuálne vyhľadávanie rizikových seniorov sociálnymi pracovníkmi, zdravotníkmi, lekármi.
- ▶ Zistené faktické skutočnosti, screening zameraný na domáce násilie ohlasovať PZ, MsP, obecným, mestským úradom a ďalším organizáciám, ktoré sa problematikou domáceho násillia zaoberajú.

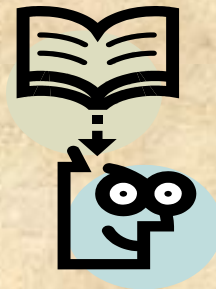
Záverom

- ▶ Starnutie patrí medzi špecifické obdobia života človeka.
- ▶ Ignorovaním problému spoločnosťou sa zanedbávanie, zneužívanie a týranie stáva závažným problémom.
- ▶ Čím dlhšie sa bude odkladať jeho pomenovanie a riešenie, tým ťažšie sa bude odstraňovať z bežného života.
- ▶ Zanedbávanie, zneužívanie a týranie seniorov je nutné identifikovať, zaznamenať jeho príčiny, vytvoriť preventívne opatrenia, ale i ochrannú sieť obetiam tohto javu.
- ▶ Dôležitá je edukácia nielen starších, ale aj odbornej i laickej verejnosti.
- ▶ Komplexné a medziodborové prístupy, školenia a výcviky pre všetky orgány a osoby zúčastnené a zapojené do prevencie a riešenia konkrétnych prípadov domáceho násillia

Ďakujem za pozornosť

► Zoznam použitých zdrojov:

Domáce násilie – nová prax a nová legislatíva v Európe – Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej v dňoch 15. – 16.10.2007, Bratislava

Násilie páchané na senioroch – 6. medzinárodná konferencia doktorandov odborov Psychológia a Sociálna práca

Zanedbávanie, zneužívanie a týranie seniorov ako celospoločenský problém – Ošetrovateľský obzor – časopis Slovenskej zdravotníckej univerzity Bratislava, 06/2010

Týranie, zneužívanie a zanedbávanie starších ľudí – 06/2011 – <http://www.senior.sk>

Interná dokumentácia MsÚ Banská Bystrica

filipova@misbb.sk

filipova.maja@gmail.com

+421905406462

